

Äntligen!

Av Simon Wallengren

Nu i år, närmare bestämt den 14 januari 2010, har statens offentliga utredning äntligen tagit till sig det som vi resandepåföljare har propagerat för i årtionden. Nämligen att utreda de förhållanden som drabbade barnhemsbarn under 50-talet och framåt.

Ca 18 % av de intervjuade har uppgett en annan etnicitet än den "svenska", dessa tillhör alltså någon av de svenska minoriteterna. Föga förvånande är den största minoritetsgruppen den som jag tillhör, resandefolket, eller romanofolket som vi också kallas. Vi utgör 9 % av de 404 personer som intervjuats. Detta kan te sig som ett litet procenttal men i förhållande till vår uppskattade population är siffran enorm. Dessutom tror jag själv att mörkerantalet kan vara stort, då många resandepåföljare skäms för sitt ursprung och inte ens för att få emotionell kompensation skulle de våga berätta för en myndighet om sin etnicitet. Sedan kan jag tänka mig att alla intervjuade inte själva är medvetna om sitt ursprung. En strategi man använder för att slippa förföljelsen under tiden som resandefolket diskriminerades öppet var att helt enkelt inte berätta för sina barn om sitt ursprung, man hoppades på detta sätt att bli osynliga i samhället eller snarare glömda.

De 404 personer som intervjuades har varit placerade i sammanlagt 130 kommuner. Dessa uppger inte mindre än 1403 omplaceringar under sin tid som institutionsbarn. Många var utsatta för olika former av kränkning "en alldeles för stor andel" som det uttrycktes i presskonferensen den 14 januari. Närmare bestämt 85 % i fosterhem, 62 % i institutioner och 12 % i andra placeringar. Kränkningarna kunde ske på en mängd olika sätt allt från försummelse till fysisk och psykisk misshandel till sexuellt utnyttjande. En resandeman har berättat för mig i förtroende att efter en svår misshandel av sina fosterföräldrar fick han höra att "Tattaren skall stoppa hästens könsorgan i munnen..." eftersom "tattare

är så förtjusta i hästar..." Flera intervjuade personer berättar i undersökningen att våld och psykisk misshandel tillhörde vardagen och att de inte kände att de hade någon vuxen att te sig till.

Något som jag finner särskilt intressant är att av dessa 404 personer har endast fem någon form av funktionshinder, men att utredarna har mött många som har berättat om att de felaktigen pekats ut som funktionshindrade genom "diagnoser". Vi resandefolket i Göteborg (och säkerligen andra utanför min vetskap) har länge varit medvetna om att detta förekom och inte bara på institutionsbarn utan även fast boende resande (detta framgår inte i undersökningen). Nära 70 % av mina släktingar i en viss generation fick gå i Hj-klasser (hjälpklasser) efter att ha fått olika diagnoser. Möjligheten för fortsatt utbildning blev därmed begränsad. En kvinnlig släkting till mig säger att "jag kunde inte ens få ett städjobb... Jag trodde faktiskt att jag var dummare än andra". Hon berättade också för mig att detta har påverkat hennes liv på andra sätt: "Jag har aldrig vågat ta utmaningar eller satsa på något för att kanske förbättra det för mig. Jag har aldrig vågat följa med mina barn till föräldramöten eller hjälpa dem med läxor... dessutom känner jag mig skygg och tillbakadragen inför andra "buroar (icke-resande)". När jag då talar med dessas barn och frågade hur de kände med att deras, i detta fall deras mor, inte kunde hjälpa dem på samma sätt som hon hade kunnat ifall hon hade fått chansen till en riktig utbildning, blev det självklart känsligt. Jag fick det bara förklarat för mig att det har inneburit vissa problem och att de tillsammans med sin mor känner ett agg. Något som jag tycker är helt naturligt.

Något annat vi resande kan känna igen oss i är att flera av de intervjuade har blivit steriliserade.

Jag håller med vår Svenska regering att man skall få ut så många i arbetsmarkna-

den som möjligt, att det är något som inte bara gynnar samhället, men också individen "att vara nyttig", att ha en mening. Hur ska de människor som jag just nämnt våga ställa upp på arbetsmarknaden?

Nu är diskussionen i varje fall uppe på ytan. De drabbade har erbjudits olika former av terapi och man talar möjligheten till en ekonomisk kompensation. Dock får de fortsätta vänta på en ursäkt. "Den stora dokumentationen räcker inte till för en offentlig ursäkt", säger Maria Larsson i GP den 15 januari. Jag anser att inga hjälpinsatser kan kompensera för den förnedrande behandling dessa människor var utsatta för. Rättvisa och förlorad barndom går helt enkelt inte ihop, dock tycker jag att de utsatta förtjänar denna "blåsning på såren" och en offentlig ursäkt då detta kanske kan ge dem en gnista av självkänsla.

Jag skulle vilja tillägga att man också borde ta med de utsattas barn i beräkningarna då vi idag vet att psykologiska trauman kan "ärvas". Många beteendevetare skulle också hävda att de utsatta kan få andra psykologiska skador som även kan drabba dem i det långa loppet i sin familj.

Som jag inledde med, vi resande har länge varit medvetna om vilka skador barnhemsbarnen åsamkades under 50-talet och framåt. Vi känner till övergreppen och de falska diagnoserna, steriliseringsarna och det dåliga omhändertagandets procedur. Om regeringen hade lyssnat på våra röster hade dessa människor redan varit uppmärksammade.

Källor

Vanvård i socialbarnvård under 1900-talet
Göteborgsposten, den 15 januari 2010
(ingen upprättelse för barnhemsbarn)